

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat az
„Abasári Szent János Kápolna”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Dr. Komjáti Zoltán Igor, Ph.D.

Dr. Komjáti Zoltán Igor (aláírás)
.....
Abasár, 2015. máj. 8. (település, dátum)

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Helyi Értéktár Bizottság Abasár

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Komjáti Zoltán Igor, Ph.D.

Levelezési cím: 3261, Hegyalja út 14.

Telefonszám: 06-37-360-601; mobil: 06-30-343-5630

E-mail cím: komzomol@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Szent János Kápolna

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság

egészség és életmód

épített környezet

ipari és műszaki megoldások

kulturális örökség

sport

természeti környezet

turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Abasár község DNY-i szélén, a Gyömgösre vezető út mellett

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési

tájegységi

megyei

külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Abasár községben 1688-ban, közvetlenül az oszmán hatalom kiűzése után indították újra az egyházközségi életet a falu földesurai. Az évtizedek folyamán a falu fokozatos fejlődésnek indult, és a római katolikus vallású abasári lakosság kegyes adományokkal is támogatta az egyházat, amellyel, hogy rendszeresen, buzgó keresztényként részt vett az istentiszteleteken. A Szent János Kápolna az 1770-es és az 1810-es „Canonica Visitatio”-ban is szerepelt. Az 1770-es kevés tényről közölt az épületről, csupán annyit, hogy jó állapotban van, és hogy Szent János apostol napján, valamint az Engesztelés napjaiban ünnepi szentmisét tartanak benne.

Az 1810-es egyházmegyei összeírás már részletesebb képet fest a Szent János Kápolnáról. Az épülete a falu bejárata előtt található nyugat felé, de egy rajta kívül levő dombon, melyet szőlőföldek vesznek körül. Szilárd anyagból épült, melyhez tornyocska is tartozik, mindkettőt piros zsindeletű fedő. A kápolna belsejében egy 15 kilogrammos súlyú harangocska van, melyet Szent János tiszteletére szenteltek fel. Az épület hossza kb. 3 méter, szélessége kb. 1,8 méter. Oltárán, melynek alapja kő, két oldalán pedig faszobrok állnak, Szent János festett képe található. A két faszobrot szállítani is lehetett körmenetkor. Négy gyertyatartója van. A kápolna felszerelése a következő volt: 2 korsócska, 1 óntálca, fából való feszület a főoltárnál,

két selyem miseruha, az egyik közepén vörös, szélein zölddel szegett, fehér-fekete rojtokkal, a másik teljesen violaszín vörös rojtokkal, ezen kívül 1 miseöv, 2 fehér ruha, 2 válltakaró körgallér, 2 egyszerű oltárterítő, és egy pedig sárga színű jó anyagból, 2 törőkendő, 2 ostyaabrosz, 2 kehelykendő, 1 csengettyű, 1 harangocsksa, 1 vékonyfalú érclámpa, mely az oltár előtt lóg, 1 szék, 1 székalakú ruhatartó, 1 festett faláb üveg alatt.

A Szent János Kápolna közvetlen közelében Szécsy Mihály, abasári lakos köznemes egy Kálvária-szobrot állíttatott, Jézus Krisztust és a két latort, melyen a testeket vékony, festett fémlemezről alkották meg. A szoborcsoportot felállításával egy időben fel is szentelték, mint az a hivatalos egyházlátogatási jegyzőkönyvből kiderül. Az eredetileg fából készült szoborcsoport elkészíttetésére Szécsy Mihály a feleségét, Eperjesi Borbálát bízta meg, mivel érezte közeli halálát, és hogy még életében láthassa, a munkálatok minél előbbi végrehajtását sürgette. Sebők Ferenc sári plebános 1805. június 24-én írt levelében kérte az egri érseket, hogy a Kálvária-szobor felállításához és felszenteléséhez járuljon hozzá. A június 27-i érseki határozat mindkettő végrehajtását jóváhagyta. A szoborcsoport renoválására és karbantartására a köznemes 30 rajnai forintot helyezett letétbe öccsénél, Szécsy Jánosnál, aki a falu hiteles bírása és jegyzője előtt írásban kötelezte magát a szükséges munkálatok végrehajtására, illetve az évenkénti kamat lefizetésére, akár saját vagyonának lekötésével is.

A pénz 15 éven keresztül kamatozott, 1820. május 23-án átkerült Szécsy István kezébe, immár 41 rajnai forint 44 dénár összegben, melyből a kamat összegét a kereszt felújítására fordított az utód. 1824 augusztusában az alapítványi 30 forintra való rendelkezés idősebb Szabó György jobbágyember kezébe került. A pénz a gyöngyössolyosi plebánosnál volt letétben. Az eredeti faszobrokat 1830 májusában kőből készületekkel cserélték le, ám ezeken is lapos fémlemezről készítették el a testeket. Harnos László gyöngyössolyosi plebános, egyházkerületi diakonus május 14-i levelében azzal a kéréssel fordult az érsekhez, hogy az új szobrok őáltala való felszentelését hagyja jóvá. Ugyanakkor megkérdezte előljáróját: az új kereszt árát az alapítványi 30 forintra fizesse ki Szabónak, vagy pedig az egyházmegyei Kegyes Alapítványok Pénztárából fedezzék. A két nappal későbbi püspöki válasz a felszentelést megengedte, a szoborkészítés költségeire pedig a Szécsy-féle alapítványi pénzt rendelte, melynek maradékát a sári plebánia kasszájában kell elhelyezni.

1859 márciusában hatalmas szélvihar söpört végig a falu környékén. A Szent Anna Kápolna tetőszerkezetét megbontotta, és a Szent János Kápolna keresztjét is megrongálta. Mracskó Antal sári plebános 1859. április 2-án felvázolta az érsek előtt a kár nagyságát, és a Sár-hegyi kápolna megjavíttatása mellett a Kálváriakereszt újbóli felállítását kérte. Jelezte, hogy a 40 forintos(!) alapítvány és kamatai elegendőek lesznek a renoválásra. Az április 8-án Egerből jött válasz a kereszt felállításának útjába nem gördített akadályt.

Mracskó Antal a sári hívek kérésére 1861. február 25-én levélben kérte Bartakovics Béla érsektől, hogy a Szent János Kápolna előtt álló Kálvária-keresztet, illetve a Boldogságos Szűz Anya szobrát és a 14 részes keresztutat ismét felszentelhesse. A lakosok körében ugyanis szokásban volt az, hogy a „Szent Negyvennap” idején a kápolnához mentek ki a Passiót eljátszani. A kereszt már régóta állt (valószínűleg az 1859-es helyreállítás óta), de még nem szentelték fel. Az érsek február 28-i válaszában jóváhagyta, hogy plebános felszentelje a szobrokat.

Az abasári hívek a mostani időben vallási szertartás keretében vonulnak ki minden évben május első vasárnapján a Templomból indulva, ki a Szent János Kápolnához, ahol tábori mise történik. Újabban szokásba jött a faluban, hogy április utolsó szombatján a Kápolnánál rendezik meg a Szőlő- és Rügyfakadás ünnepét is, melynek során mise keretében kérik a mennyei áldást a szőlőre és egyéb mezőgazdasági terményekre.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Kultúrtörténeti értéke miatt felvételre javasolandó nemcsak a korabeli (XVIII. századi) építészeti stílusa miatt, de a belső berendezése miatt is. Külön kiemelendő az etnográfiai jelentősége: ahogy a régebbi nemzedékek is zarándoklatot tartottak és vallási eseményeket jelenítettek meg, ugyanúgy a jelen lakosok nemzedéke is gyakorló hitét mutatja meg, mind a körmenettel, mind a terményáldás kérésével.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Az abasári Szent Anna kápolna története 1865-ig (kéziratban: Dr. Komjáti Zoltán Igornál)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. Szent János Kápolna

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

NYILATKOZAT

A Helyi Értéktár elnökének kérésére hozzájárulok, hogy az általam készített fényképet/fényképeket felhasználhassa szemléltetésként az Értéktárba készült anyaghoz.

Abasár, 2015. február 20.

Tóth István